

อยากเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ?

โชคสุข กรกิตติชัย

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในบทบัญญัติ มาตรา 252 ได้กำหนดถึงที่มาของสมาชิกสภาท้องถิ่นว่าต้องมาจากการเลือกตั้ง ส่วนผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น จึงได้มีการจัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับท้องถิ่นขึ้น เพื่อเสนอต่อสภาพิจารณาตามลำดับ ดังนี้ (โชคสุข กรกิตติชัย, 2561)

วันที่ 4 กันยายน 2561 พลโท สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้แถลงภายหลังการประชุมคณะรัฐมนตรีว่า ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. และร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 6 ฉบับ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายกลาง คือ เรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 ฉบับ ส่วนที่เหลืออีก 5 ฉบับ เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกตั้งในแต่ละระดับ ประกอบด้วย สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 ฉบับ เทศบาล จำนวน 1 ฉบับ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 ฉบับ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ฉบับ และระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 252 โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วย

วันที่ 4 ตุลาคม 2561 ได้มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 65/2561 เป็นพิเศษ โดยมีศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม ซึ่งในที่ประชุมได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับท้องถิ่น จำนวน 6 ฉบับ ประกอบด้วย 1) ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2) ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. 3) ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. 4) ร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. 5) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และ 6) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ซึ่งในการพิจารณาครั้งนี้ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณาทั้ง 6 ฉบับพร้อมกัน โดยให้เหตุผลว่าร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับมีหลักการคล้ายกัน ส่วนการออกเสียงลงมติจะแยกเป็นรายฉบับ

จากผลของการลงมติร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง 6 ฉบับ ในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติ ทั้ง 6 ฉบับ โดยกำหนดเวลาการพิจารณาชั้นคณะกรรมการธิการให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน และกำหนดเวลาแปรญัตติภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติ โดยผลการลงคะแนนร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับ มีดังนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 171 คน เห็นชอบ 168 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 2 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง
2. ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 171 คน เห็นชอบ 168 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 2 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง
3. ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 173 คน เห็นชอบ 170 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 2 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง
4. ร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 174 คน เห็นชอบ 171 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 2 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง
5. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 172 คน เห็นชอบ 169 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 2 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง
6. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 172 คน เห็นชอบ 169 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 2 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง

วันที่ 24 มกราคม 2562 ได้มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 5/2562 เป็นพิเศษ โดยมีศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม ซึ่งในที่ประชุมได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับท้องถิ่น จำนวน 3 ฉบับ ในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 และผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทั้ง 3 ฉบับ คือ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2562ก)

1. ร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 167 คน เห็นชอบ 162 เสียง ไม่เห็นชอบ 1 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง
2. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 146 คน เห็นชอบ 142 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง
3. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 148 คน เห็นชอบ 143 เสียง ไม่เห็นชอบ 1 เสียง งดออกเสียง 3 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง

วันที่ 25 มกราคม 2562 ได้มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 6/2562 เป็นพิเศษ โดยมีศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นประธานในการประชุม ซึ่งในที่ประชุมได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับท้องถิ่น จำนวน 3 ฉบับ ในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 และผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทั้ง 3 ฉบับ คือ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2562ข)

1. ร่างพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 138 คน เห็นชอบ 133 เสียง ไม่เห็นชอบ 1 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง

2. ร่างพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 144 คน เห็นชอบ 138 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 5 เสียง ไม่ลงคะแนน 1 เสียง

3. ร่างพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 149 คน เห็นชอบ 143 เสียง ไม่เห็นชอบ 0 เสียง งดออกเสียง 3 เสียง ไม่ลงคะแนน 3 เสียง

วันที่ 16 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ในราชกิจจานุเบกษา โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 17 เมษายน 2562 เป็นต้นไป พร้อมด้วยพระราชบัญญัติเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกจำนวน 5 ฉบับ ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้มีการแก้ไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เงื่อนไขที่ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง การตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ กรณีที่ยังไม่มีผู้ได้รับเลือกและกรณีที่ยังได้ผู้ดำรงตำแหน่งไม่ครบจำนวน การทุจริตเลือกตั้งซึ่งจะมีผลให้บุคคลผู้กระทำความผิดไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่นที่กำลังจะเกิดขึ้นในอีกไม่ช้านี้ พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อเตรียมตัวในการเลือกตั้งท้องถิ่น หลังจากที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 ซึ่งการคาดการณ์จากฝ่ายต่าง ๆ เห็นว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นน่าจะเกิดขึ้นภายในปีนี้ และด้วยข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การได้มาซึ่งผู้แทนการเมืองท้องถิ่นและฝ่ายบริหารท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทอำนาจหน้าที่ของการเมืองท้องถิ่นหลังจากนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญในการจัดการเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทุกระดับ ซึ่งการที่จะเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะบุคคลที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 กำหนดไว้ ซึ่งพอสรุปได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	สมาชิกสภาท้องถิ่น	ผู้บริหารท้องถิ่น
คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามทั่วไป	สัญชาติไทยโดยกำเนิด อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ติดยาเสพติดให้โทษ	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับสมาชิกสภาท้องถิ่น อายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การ

คุณสมบัติและ ลักษณะต้องห้าม	สมาชิกสภาท้องถิ่น	ผู้บริหารท้องถิ่น
		บริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา
ลักษณะต้องห้าม ในกรณี โดนคดี ความ	1. เป็นบุคคลล้มละลาย 2. เคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต 3. ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่ โดยหมายของศาล 4. เคยได้รับโทษจำคุก โดยพ้นโทษมาไม่ถึง 5 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ 5. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอันถึงที่สุดให้ ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ 6. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก เพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต 7. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดเพราะกระทำ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือหน้าที่ ในการยุติธรรม 8. เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการ ทุจริตในการเลือกตั้ง 9. ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิด พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นฯ ไม่ว่าจะได้รับโทษหรือไม่ โดยได้พ้นโทษหรือต้อง คำพิพากษามายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง 10. เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะต้องคำพิพากษาศาลฎีกา หรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติ หน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง	นายกเทศมนตรี 1. มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับสมาชิกสภาท้องถิ่น 2. อายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวัน เลือกตั้ง 3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญา ตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็น สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

คุณสมบัติและ ลักษณะต้องห้าม	สมาชิกสภาท้องถิ่น	ผู้บริหารท้องถิ่น
ลักษณะต้องห้าม ของการดำรง ตำแหน่ง	1. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น 2. เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ 3. เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ 4. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ 5. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น 6. อยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 7. เคยพ้นจากตำแหน่งใด ๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำหรือจะกระทำกับหรือให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับหรือจะกระทำกับหรือให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าเป็นการต่างตอบแทนหรือเอื้อประโยชน์ส่วนตนระหว่างกัน และยังไม่พ้นห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจนถึงวันเลือกตั้ง 8. เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี มายังไม่ถึงห้าปี นับถึงวันเลือกตั้ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1. มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับสมาชิกสภาท้องถิ่น 2. อายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง 3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	สมาชิกสภาท้องถิ่น	ผู้บริหารท้องถิ่น
	9. เคยถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งใด ๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ หรือมติคณะรัฐมนตรี อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และยังไม่พ้นห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจนถึงวันเลือกตั้ง 10. เคยถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งใด ๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะทอดทิ้งหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจ หรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยหน้าที่และอำนาจ หรือประพฤติดินฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือแก่ราชการ และยังไม่พ้นห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจนถึงวันเลือกตั้ง	
ลักษณะต้องห้าม ไม่เคยต้อง คำพิพากษา อันถึงที่สุดเพราะ กระทำความผิด	1. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ 2. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา 3. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน 4. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า 5. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้าของมือหรือเจ้าสำนัก 6. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 7. ความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน	นายกเมืองพัทยา 1. มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับสมาชิกสภาท้องถิ่น 2. อายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง 3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
ลักษณะต้องห้าม อื่น ๆ	1. เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 1. มีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม	สมาชิกสภาท้องถิ่น	ผู้บริหารท้องถิ่น
	2. เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ 3. เคยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและยังไม่พ้นห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากการถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้ง 4. อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ 5. อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง 6. อยู่ในระหว่างถูกจำกัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	เช่นเดียวกับสมาชิกสภาท้องถิ่น 2. อายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง 3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

หมายเหตุ: รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลจาก

- 1) พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562
- 2) พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562
- 3) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562
- 4) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562
- 5) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562
- 6) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562
- 7) โครงการอบรม หลักสูตร “พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ 17 เมษายน 2562 เป็นต้นไป กับประเด็นคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง การตัดคุณสมบัติ การลดจำนวนสมาชิก การจำกัดวาระการดำรงตำแหน่ง การแบ่งเขตเลือกตั้ง ข้อห้ามในการหาเสียง บทกำหนดโทษ และเทคนิคในการพิจารณาร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563” โดยสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัจจุบันประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนทั้งสิ้น 7,852 แห่ง โดยจำแนกออกเป็นประเภทและจำนวนของแต่ละประเภท ดังปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 จำแนกประเภทและจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) (ณ เดือนพฤษภาคม 2562)

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน (แห่ง)	รวม (แห่ง)
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)	76	76
เทศบาล		2,441
- เทศบาลนคร	30	
- เทศบาลเมือง	178	
- เทศบาลตำบล	2,233	
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	5,333	5,333
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ		2
- กรุงเทพมหานคร	1	
- เมืองพัทยา	1	
รวมทั้งหมด		7,852

ที่มา: กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 รวมทั้งกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 5 ฉบับ นั้น เฉพาะในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า ตามพระราชบัญญัติฉบับเดิมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถลงสมัครในพื้นที่ที่มีการยื่นเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเวลาติดต่อกัน 3 ปี นับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้งหรืออยู่ในพื้นที่ที่อยู่อาศัยเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งได้ แต่ในขณะที่พระราชบัญญัติฉบับใหม่ นั้น ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องอยู่ในพื้นที่ที่อยู่อาศัยเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น อีกทั้งได้เพิ่มความเข้มข้นในเรื่องของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเพิ่มมากขึ้นกว่าฉบับเดิม โดยได้นำมาตรฐานแบบเดียวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มาใช้ด้วย อาทิ ต้องไม่เป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำการทุจริตเลือกตั้ง เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ เป็นต้น

ผู้ศึกษาเห็นว่า การเข้มงวดเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เช่น การห้ามเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ นั้น เพื่อป้องกันฝ่ายการเมืองใช้ความได้เปรียบของการเป็นเจ้าของสื่อต่าง ๆ ในการสร้างผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งบัญญัติห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเจ้าของหรือถือหุ้นในธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นเจตนารมณ์เดียวกันกับการห้ามรัฐหรือพรรคการเมืองเป็นเจ้าของหรือถือหุ้นในธุรกิจสื่อสิ่งพิมพ์ อันเป็นการป้องกันมิให้ผู้มีอำนาจใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ในการทำลายล้างคู่ต่อสู้ทางการเมืองหรือในการชวนเชื่อประชาชน ซึ่งสื่อมีบทบาทในเวทีการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบนักการเมืองหรือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ดังนั้น ในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและลักษณะต้องห้ามจึงจำเป็นต้องกระทำโดยเคร่งครัด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันในทางการเมืองโดยอาศัยสื่อเป็นเครื่องมือ ซึ่งจะส่งผลให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (1 ธันวาคม 2560). **ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2562 จาก [https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2561/hi2561-084.pdf](http://www.dla.go.th/work/abt/โชคสุข กรกิตติชัย. (ธันวาคม 2561). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2562 จาก <a href=)
- “พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562” (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, น. 258-313.
- “พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562” (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, น. 164-176.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2562” (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, น. 142-150.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562” (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, น. 120-129.
- “พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562” (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, น. 151-163.
- “พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2562” (16 เมษายน 2562). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, น. 130-141.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2562ก). **บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภาในมติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 5/2562 เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2562 ณ ตึกรัฐสภา**. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562 จาก http://library.senate.go.th/document/mVoteM/Ext42/42747_0001.PDF
- _____. (2562ข). **บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภาในมติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 6/2562 เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ 25 มกราคม 2562 ณ ตึกรัฐสภา**. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562 จาก http://library.senate.go.th/document/mVoteM/Ext42/42748_0001.PDF
- สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2562). **โครงการอบรม หลักสูตร “พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ใช้บังคับ 17 เมษายน 2562 เป็นต้นไป กับประเด็นคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง การตัดคุณสมบัติ การลดจำนวนสมาชิก การจำกัดวาระการดำรงตำแหน่ง การแบ่งเขตเลือกตั้ง ข้อห้ามในการหาเสียง บทกำหนดโทษ และเทคนิคในการพิจารณาร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563”**. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2562 จาก <http://eto.ku.ac.th/dla/>